

מדריך
בית דין לממונות
מהיר, זמין ומקצועי

הקדמה

שמחים אנו לחנוך את היכל בית דין לממונות בשיבת ההסדר בשדרות על שם אמו"ר הרב מרדכי אליהו בר-אלי זצ"ל. מאז הקמת בית הדין עברו שמונה שנים שבהם זיכנו ה' לברר את הדין על פי הדרכתה של תורה - תורת חיים המאירה את כל נפתולי המציאות. חוברת זאת נועדה להכרת סדרי הדין הנהוגים בבית דין לממונות. מפורט בה תהליך הדיון - החל בהגשת תביעה וכלה בפסק דין. הדברים נכתבים לעילוי נשמת אבי-מורי הרב מרדכי אליהו בר-אלי זצ"ל אשר היה איש הלכה מובהק וישר דרך. בסוף החוברת מופיעים דברי הערכה לדמותו האצילית. ברצוני להכיר את הטוב לעמותת פתחים שפועלת רבות בעניינים אלו.

יהי רצון שנזכה לברכת השיבה שופטינו כבראשונה, והחזרת סנהדרין לירושלים הבנויה במהרה בימינו.

בברכה

הרב אריאל בר-אלי

מי פונה לבית דין?

המקום הטבעי לבירור ממוני הוא ב"ד לממונות. הפניה לדין תורה מחזקת את חיבור משפטי התורה לחיים המעשיים. בניגוד למקובל, **פניה לבית דין אינה צריכה להיעשות מחוסר ברירה כמוצא אחרון, אלא לכתחילה על מנת לברר את הדין.** כולנו נתקלים במצבים בהם ישנה חוסר הסכמה בין אנשים. חלק גדול ממקרים אלו נובע מכך שההסכמים לא פורטו כראוי ונשארו דברים עמומים. למשל- הסכמי שכר שלא התייחסו להוצאות נסיעה, עסקים בין אנשים שהתפתחו לא לפי המתוכנן. המשותף לכל הדוגמאות הללו זו המבוכה אמיתית של שני הצדדים. בדיוק לשם כך קם ב"ד, כדי לפתור את הספק על פי הדרכתה של תורה ומתוך הכרת מנהג המדינה השורר באותו תחום.

כיצד תובעים?

הצעד הראשוני להגשת תביעה בבית דין הוא- פניה למזכירות בית דין. הפניה תענה בזריזות, **ובתוך שלושים יום יקבע הדין הראשון.** אין צורך לשוחח עם הנתבע (פניה ישירה של התובע לנתבע "בוא לדיון" אינה יוצרת מחויבות).

מזכיר בית דין אחראי על הזמנת הנתבע, הוא ינסה להגיע לתאריך המקובל על שני הצדדים.

יש להגיש "כתב התביעה" הכולל את **שם** הנתבע וכתובתו, **סכום** התביעה ו**עילת** התביעה.

אין צורך בניסוח משפטי של כתב תביעה די בהסבר כללי, **אין צורך בכתב הגנה!**

את כל שאר המסמכים הקשורים לתביעה יש להביא לדיון הראשון. רצוי שכל צד יכין לעצמו בצורה מסודרת את הסיבות לתביעה, אם שני בעלי הדין הגיעו להסכמה להגשת טענות בכתב, הדבר אפשרי.

סיור לימודי בבית הדין בשדרות

הוצאות משפט

הנתבע לבדו משלם את עלות פתיחת התיק. גם אם התובע זכה בדין הוא לא יקבל החזר על דמי פתיחת התיק או על שכר טרחת עורך דין. במקרה והחליט בית הדין להזמין מומחה, שכרו ישולם על ידי שני הצדדים בשווה.

האם יש מקום לייצוג על ידי עורך דין בבית דין לממונות?

הגישה הבסיסית של המשפט העברי היא לשמוע ישירות את בעלי הדין ולכן אין אפשרות לשלוח עורך דין במקום בעל הדין. בבית משפט יש לעורך דין יכולת להשפיע על הכרעת הדין מסיבות פרוצדוראליות. לעומת זאת המשפט העברי לא מקפיד על טענות אלו (למשל, ניתן לחדש טענות או ראיות חדשות תוך כדי הדיון וכן אין מושג של התיישנות) לכן הצורך בעורך דין פוחת.

כמובן שאם החליט בעל הדין להיות מיוצג על ידי עורך דין, יקבל זאת בית הדין בהבנה.

עורך דין יכול לעזור בעיקר בהצגה מסודרת של התביעה ובנתינת **עצות לפעולות מעשיות** היכולות לחזק את מעמדו של בעל הדין, למשל, במקרה והנתבע מתחמק מלהגיע לדין, להוציא נגדו צו עיכוב יציאה מהארץ.

האם ישנה אפשרות להתייעצות ללא דין תורה?

אסור לפסוק בדיני ממונות ללא שמיעת שני הצדדים, "לא יכתוב שום חכם פסק לאחד מבעלי הדינים, או שיכתוב לו דעתו בלא פסק, כל זמן שלא שמע דברי שניהם, שמא מתוך דבריו ילמדו לשקר".
אם **שני הצדדים** הסכימו על נוסח השאלה ולדעתם התיאור מייצג נאמנה את העובדות, רשאי הרב לענות להם גם אם הם שלחו את השאלה בכתב ואינם נמצאים בפניו.

כמו כן מותר לרב לענות אפילו לצד אחד, אם הדין לא תלוי בנסיבות או בטענות ופתרון השאלה הוא רק עניין של ידיעת הדין.

מה היא יכולת האכיפה של בית דין לממונות?

נפתח בכך שעל פי ההלכה **חובה על כל אדם שהוזמן לדין תורה, להגיע!**

זכותו של הנתבע להציע הרכב אחר של בית דין, אולם חובה עליו להגיב להזמנה לדין. דיון בבית דין יתקיים **רק כאשר שני הצדדים הסכימו** לקבל על עצמם את בית הדין.

במידה ואחד הצדדים אינו מעוניין להופיע בבית דין, הרי, הצד השני יקבל רשות מבית הדין להליכה לבית משפט, יש לציין שהליך זה פשוט ואינו לוקח זמן ממושך.

אדם שהודיע שאין בכוונתו להגיע לדין תורה או שלא הגיב לאחר שלוש פניות נחשב לסרבן. בית דין נותנים היתר לתבוע את הסרבן בבית משפט.

יש אומרים שאם התביעה מכוונת כלפי גוף כלכלי אשר ידוע שהוא לא משתף פעולה עם דין תורה, אזי ניתן לתבועו ישירות בבית משפט ואין צורך להגיע לבית דין לממונות.

שטר בוררות

בעלי הדין נדרשים לחתום על שטר בוררות, קודם הדיון.

שטר בוררות נותן "שיניים" חוקיות לפסק דין, מכוחו **ניתן לפנות להוצאה לפועל במסגרת חוק הבוררות**.

דבר נוסף מתחדש באמצעות חתימה על שטר בוררות, מאותו רגע בעלי הדין אינם רשאים לפנות להרכב אחר של דיינים.

החתימה על שטר בוררות מאפשרת לבית הדין להתחשב בשיקולים של צדק והשכנת שלום החורגים מהדין.

נוסח שטר הבוררות אינו אחיד ובחלק מהמקרים הוא כולל הסכמה של הנתבע לשלם על הזק עקיף (גרמא, וכן שלילת יכולת השימוש בטענת "קים לי")

סדר הדין

התובע פותח ומציג את טענותיו ללא הפרעה, מיד אחריו מציג הנתבע את גרסתו.

על פי רוב מזכיר בית הדין עורך פרוטוקול של הדיון ומוסר אותו לדיינים ולבעלי הדין.

השלב הבא הוא הצגת ראיות, כל צד מביא את כל מה שיכול לתמוך בגרסתו, כל צד זכאי לקבל תצלום של כל המסמכים המוצגים בפני בית הדין.

לאחר שמיעת הצדדים בית הדין חוזר בקול על עיקרי הטענות ובכך מסיים את הדיון. דיון נוסף יערך רק בהתאם לצורך, בכל מקרה ניתן לשני הצדדים פרק זמן קצר שבו הם יכולים לשלוח בכתב תגובה למה שנאמר בדיון.

הדיינים מצווים שלא להשהות את הדין וברגע שהגיעו להכרעה יודיעו זאת לבעלי הדין. **בדרך כלל פסק דין ניתן בתוך שלושים יום** מגמר הדיון. פסק דין יכול להינתן במעמד שני הצדדים או להישלח בדואר. בפסק הדין מצוין תאריך אחרון לביצוע הפסק.

האם הטענה חייבת להיות מדויקת?

ההקפדה על האמת היא אבן יסוד אפילו אם הדבר בא על חשבון הצדק! אין אפשרות לטעון טענות שקר בפני בית הדין אפילו אם מדובר על צורך להתמודד עם רמאי. המטרה אינה מקדשת את האמצעים, לכן ישנה חובה גמורה להימנע מכל דבר שקר.

בית הדין לא מסתפק בטענות כלליות כגון "אני פטור" אלא דורש מהצדדים לברר את הטענות על ידי ירידה לפרטים.

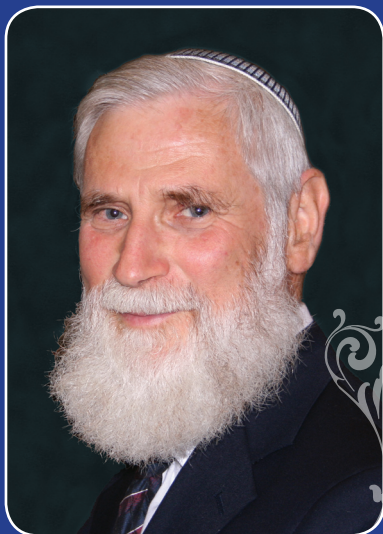
במקרים חריגים התעקשות של הנתבע לעמוד בטענת פטור ללא פירוט יכולה לפגוע בו עד כדי כך שהוא יפסיד את הדין!

האדם צריך להיות כנה עם עצמו **שכן אסור לו לטעון טענה ברורה בפיו ובלבו עדיין מקוון ספק**. מנגד, אם הוא משוכנע שהצדק עימו מכוח הסתמכות על אומדנות חזקות יש לו רשות להציג טענה החלטית.

עושה אדם דין לעצמו

ישנם מצבים שבהם מותר לאדם לקחת את החוק לידי ו לעמוד על שלו. ישנה רשות לאדם למנוע פגיעה בו או ברכושו, ובמידת הצורך ניתן להשתמש לשם כך אף בכוח. התנאי הבסיסי לעשיית דין עצמית הוא שיש לאדם ראיות הקבילות בבית דין שמעשהו צודק.

י' בשבט תש"ז - ז' בסיוון תשע"א

תולדות חיים

הרב מרדכי-אליהו בראלי זצ"ל נולד בי"ז בשבט תש"ז בנחלים, להוריו אריה ושפרה בראלי (גיימרק), חלוצים דתיים ממייסדי המושב.

אחר שסיים את חוק לימודיו בישיבת בני עקיבא בנחלים, המשיך בשנת תשכ"ה בישיבת ההסדר "כרם ביבנה", ושם שקד על תלמודו שנים אחדות. במסגרת זו אף התגייס לשירות צבאי, ושירת כשיריונר בפלוגת חרמש.

בשנת תשכ"ט, לאחר מלחמת ששת הימים וגאולת העיר העתיקה, הגיע בעידודו של הרב ישעיהו הדרי שליט"א עם קבוצת חברים מ"כרם ביבנה" לחזק את "ישיבת הכותל" שזה עתה נוסדה. שם דבק ברבותיו הרב אביגדור בנצל שליט"א, הרב יעקב כ"ץ שליט"א והרב בן ציון פריימן זצ"ל, עמו אף למד חברותא בקביעות שנים אחדות. במהלך שנות לימודיו בישיבה עבר בהצלחה את מבחני הסמיכה לרבנות.

בהיותו ב"ישיבת הכותל" בא בברית הנישואין עם הרבנית צלה תחי לבית נריה, וכך זכה להיסמך על שולחן חותנו הגדול הרב משה-צבי נריה זצ"ל והרבנית רחל תבלט"א. זכות עמדה לו לזוג הצעיר שעבר לגור ב"בתי מחסה" שברובע היהודי בירושלים, ונימנה על עשר המשפחות הראשונות שהתיישבו בעיר העתיקה. (אריאל הבכור היה הראשון שנולד מבין לחומות אחרי מלחמת ששת הימים).

אחר הפיגוע הרצחני שהיה בעיירת הפיתוח מעלות בשנת תשל"ד, הורגש צורך גדול להקים ישיבה שתרום את המצב הרוחני במקום. יחד עם ידידו הרב בן-ציון קריגר (ור"מ נוסף) עלה והצפין למעלות, ובשנת תשל"ו הקימו את ישיבת ההסדר "מעלות יעקב" בה לימד שנים אחדות. בו זמנית שימש כרב בית ספר "יהלום" המקומי, והתמסר להפצת תורה בקרב תושבי העיירה שהוקירו מאוד את אישיותו ופעולותיו.

כאשר הישיבה במעלות התבססה, חזר לירושלים עיה"ק. עסק בחינוך והרביץ תורה בישיבה התיכונית חורב, בישיבת ירושלים לצעירים, במכון מאיר ובכולל סטודנטים באוניברסיטה העברית בהר הצופים. מתוך תחושה של שליחות חינוכית-ציונית יצא בשנת תשמ"ה לטורונטו, קנדה, לישיבת בני עקיבא "אור חיים".

לאחר שנתיים בארץ נָכַר, בשנת תשמ"ז, חזר לארץ והצטרף למייסדי היישוב פסגות אשר בבנימין, על מנת לסייע בפועל בחיזוק ההתיישבות היהודית ביהודה ושומרון.

בשנים תשמ"ח-תשמ"ט נקרא לדגל להוראה בכולל האברכים 'אורות ישראל' באילת הרוחקה, וכיהן שם כראש הכולל. בשנת תשנ"ג נבחר וקיבל תעודת כושר לרב עיר. באותן שנים הגשים את חלומו ללמוד שו"ע חושן משפט ואבן העזר, ובהיותו בן למעלה מארבעים שנה הצטרף ל"כולל דיינות" שבפסגות. בשנת תשס"א סיים בהצלחה את מבחני ההסמכה של הרבנות הראשית לישראל וקיבל כושר לדיינות. בין השנים תש"ס-תשס"ד לימד בכולל לאברכים שבישיבת חורב, והחל לכהן כדיין בבית הדין לגיור שע"י ישיבת אור עציון. בשנים תשס"ה-תשס"ו לימד תוכנית הלכה בכולל לאברכים שבישיבת ההסדר "היכל אליהו" בכוכב יעקב. בשנים אלה המשיך בפועלו המבורך בבית הדין לגיור, ולמרות מצבו הבריאותי המידרדר התמיד להופיע בבית הדין במסירות אין קץ. ארבע וחצי שנות התמודדות עם מחלתו הקשה לא הרפו את רוחו. על אף ייסורי גוף ונפש גילה גבורה עילאית והחזיק בלימוד התורה ובקיום מצוותיה. עלה והתעלה לישיבה של מעלה בז' בסיוון תשע"א.

זכה להעמיד דור ישרים מבורך: אריאל, יהודה, שירת, מאיר, עמיטל, דבורה, מאור, מתנאל, חתנים וכלות, נכדים ונכדות.

תנצב"ה

הרב יעקב אריאל | הכרתי את הרב מרדכי בצבא. המג"ד התרשם מאוד מאישיותו ורצה למנותו כרב הגדוד, אלא שלשם כך היה צורך בפרוצדורה מסובכת. ניסיתי לשכנע את האחראים על כך למנותו כרב גדודי, אך זה לא צלח לצערי. הדבר רק מראה על אישיותו הקורנת שגם החיילים החילוניים התרשמו ממנה.

הרב יצחק שילת | כאשר אני מעלה את דמותו, חיוך של הארת פנים קבוע על פניו. זיכרון חזק מלווה אותי מתקופת "ישיבת הכותל". הייתה לנו קביעות ללמוד בלילות שבת בביתו ב"בתי מחסה". הוא כבר היה נשוי ואני עדיין בימי הרווקות. צילה נהגה להגיש לנו כוס תה ועוגה, ותמיד הקפיד להודות לה. זה מאוד הרשים אותי. חשבתי בליבי - האם כך צריך לנהוג זוג נשוי? להודות בכל פעם? כנראה שכן...

הרב חיים סבתו | בתקופה שהגעתי לישיבת הכותל הרמ"ם היו אנשים גדולים ודמותו של אביכם הייתה עבורי מאוד משמעותית. הוא היה כמו אח גדול שאפשר להתייעץ איתו ולקבל תשובה ישרה מתוך אהבה וענווה.

הרב אברהם קבלקין | הכרתיו לפני כמה עשרות שנים בהיותו נמנה על צוות "מכון ירושלים" בעיר העתיקה. עמדתו כבר אז על טבעו וטיבו, שמלבד היותו תלמיד חכם מעמיק ונבון, היה אציל הנפש ונועם המידות, "שייף עייל ושייף נפיק ענוותן ושפל ברך צנוע ומעילי".

הרב יצחק קופמן | היה לו כוח הקשבה מיוחד. היה מקשיב בסבלנות, ולבסוף אמר את שלו.

הרב ישראל רוזן | התורה לחלה אצלו ישר למידות.

הרב משה ישמח | לפני שנים, באותן פגישות אקראיות בנות כמה דקות, על כביש היציאה מירושלים עיה"ק, בשעת בוקר מוקדמת, המתנתי להסעה. ראיתי לפני את הרב מוטי. התבוננתי

מתוך דברים בשבעה

מידות

הרב אליעזר איגרא | אביכם היה סמל לתלמידי חכמים שבארץ ישראל הקרואים "נועם". שילוב של תלמיד חכם בעל מידות שירתו קודמת לחכמתו, ואור פניו הקרין את נועם פנימיותו.

הרב עמיחי בן יעקב | ראיתי בו ספר מסילת ישרים מהלך. הייתה בו נקיות הדעת. הכל היה מחושב - גם השתיקה.

הרב חיים סבתו | אציל רוח וישר כדברי הפסוק "והישרים בלבבותם". החלוציות של הוריו פיעמה בו. הוא העריך מאוד אותם, וסיפר כמה פעמים על מסירות הנפש שלהם להקמת המושב נחלים.

הרב אבי אטינגר | הכול היה במינון הנכון. טוב עם כולם, חיוך עדין של "ילד טוב ירושלים". לא היה שייך למתסיסים שבכיתה.

הרב אמנון שוגרמן | בישיבת "כרם ביבנה" אביכם יסד קבוצה סודית העוסקת בתיקון המידות על פי הספר "מוסר אביך". נפגשנו פעם בשבוע. למדנו פסקה מתוך הספר, וכל אחד היה צריך להשתדל ליישם אותה. בחלופ השבוע, כל בחור חשף בפני החבורה את ההתמודדות האישית שלו, וביחד התחזקנו.

הרב אברהם ריבלין | הכנות והישרות שבו היו בולטים. כאשר היינו ב"כרם ביבנה" היו מקרים שהעיר לנו, אולם הדברים נאמרו מתוך נעימות וענווה.

על תלמיד-חכם ענו, צנוע, כלי חמדה, עטוף בפשטות גדולה ואמיתית, וארשת תום ילדות, יושר וטהרה על פניו נסוכות. אותם רגעים "ניקן" אותי...

מיטל אריאל | מאז שנכנסתי אליכם הביתה, כחברה של דבורה, הוקסמתי מהאישיות של הרב מוטי. המראה האצילי שלו כל כך הרשים אותי. "כי קרן אור פניו". חן ונועם נסוכים עליו. תמיד נראה בעיניי כמלאך ה' צבאות.

הרב גדעון פריל | היה בו שילוב מיוחד של מאור פנים עם מתנינות ושיקול דעת. בתקופת המחלה ביקש להתחלף איתי, לשבת בבית הדין בירושלים במקום לשבת בקרית גת, ונעניתי מיד. ידעתי שאם הוא כבר מבקש - יש לו סיבה טובה. שמעתי ממנו על בטחון בה' ללא פחד מהמחלה. הוא הרגיש שהקב"ה מחליט - ומה שניתן עלינו לעשות.

הצוות הנירוכורוגי (בי"ח תל-השומר) | זכות גדולה הייתה לנו לטפל בו, אשר נלחם בכל שלבי הטיפול הקשים מתוך שאיפה להבריא ולחיות. במהלך האשפוז למדנו להכיר אדם נפלא.

ניר קשי | ביום העצמאות ביקש ממני לקחת אותו בערב לבית הכנסת. בשבילי זו הייתה הזדמנות משום שאהבתי לשוחח איתו ונהייתי מכל רגע. לעומת זאת הרב בראלי היה מוטרד מכך שהוא מטריח אותי, ומדי פעם שאל אם זה בסדר.

רותי ודבורה (צוות רפואי) | קיבל את המצב ללא תלונות, באופטימיות. הרוח הטובה שלו הדביקה את כולנו. השתדל לא להטריח, וגם כשהיה חלוש מאוד גייס כוחות להודות לנו. הוא הודה על כל טיפול וטיפול.

גידי הגמן (נער מהיישוב) | הרגשנו כולנו ב"פסגות" שאיבדנו אישיות מיוחדת במינה אשר סימלה מעין "מודל לחיקוי". הרב בראלי היה בשבילי אדם שידע לשאת בעול עם חברו - שמח

בשמחתו וכואב את כאבו. יחסו החם והלבבי הדביק את כל מי שבא עמו במגע. לא אשכח את חיוכו התמידי ואת ההתעניינות בכל אחד ואחד באשר הוא. ראיתי ברב בראלי ענווה, סבלנות וזריזות. למדתי ממנו בין השאר לא להתעכב סתם, לפעול, לדייק בזמנים ולא רק לדבר.

זכיתי לפקוד את ביתכם בתפילת ערבית כשהרב היה חולה. אני זוכר את הרגע והשלווה שבית זה שידר. גם הרב היה רגוע ושלו. קשה לי להאמין שלא אראה יותר את הדמות המיוחדת הזו בבית-כנסת, בביתכם, וסתם כך - ברחבי היישוב - עם הקביים או בלי. אני מודה לקב"ה על שניתנה לי הזכות להכיר את הרב.

הרב אוריה שחור | הנועם שלו היה חודר לתוך ההלכה. שלט בכל כוחות החיים, כולל התכוונות רוחנית לרגע הפרידה מהעולם.

ללמוד וללמד

הרב חיים סבתו | למד ללא הפסקה בלי לעשות רושם אלא בפשטות וטבעיות. צמח והפך לתלמיד חכם ארץ ישראלי, ללא מחנות ולחצים.

הרב יצחק מילוא | בישיבת כרם ביבנה היה מתמיד גדול.

הרב יעקב ורהפטיג | בזמן המלחמה ישבנו ב"מוצב טמפו", ולמרות התנאים הקשים ניצלנו את הזמן ללימוד.

הרב יהודה מלמד | בתקופה שהיה "נושא ונותן" בסדר ערב בישיבה לצעירים, הייתי ניגש אליו ושואל שוב ושוב. מישהו אחר יכול היה לאבד סבלנות, אך הוא תמיד ענה לי במתינות. לעתים, כשהיה מסביר את העניין, הדבר נראה כל כך פשוט ומתיישב על הלב, שהרגשתי שהשאלה הייתה מיותרת...

הרב בן ציון קריגר | צעדנו יחד דרך ארוכה רבת שנים. הכול נבע אצלו מתוך תורה ברורה וחלוצית. כאשר הקמנו את "ישיבת מעלות" הוא ביקש וחיזק את הרב יעקב כץ לבוא מדי שבועיים ולתת שיעור לקבוצה שלימד. לאחר השיעור הרב כץ פנה אלי ואמר: "אין לי מה להגיע, הרב בראלי לימד את הכול". בזמן מגוריו ברובע היהודי יזם את שיעור הדף היומי בבית כנסת רמב"ן, ועכשיו מסיימים את המחזור הרביעי של לימוד הש"ס.

הרב אברהם בלס | נכנסתי לעולם התורה ב"ישיבת מעלות" אצל אביכם. כל שיעורי, הן בגמרא והן במחשבה, זכורים לטובה משום שהיו יסודיים ובנויים. אני זוכר אותו משנן מהלכים בעל פה לפני תחילת השיעור.

הרב אריאל בראלי | נסינו להעלות בינינו זיכרונות, והדבר המרכזי שכולם הזכירו היה המראה שאבא זצ"ל יושב ולומד בחדר לימוד. שמור בליבי הזיכרון של הרב פריימן שמגיע לביתנו באמצע סעודת שבת, ואנו מזדרזים לסיים, והם לומדים יחד בשעות הקשות של צוהרי השבת. בילדותנו, כשהיינו בשליחות חינוכית בחו"ל, נסענו לטיול גדול בחופשת הקיץ. במהלך הנסיעות הארוכות למדנו עם אבא זצ"ל משניות מ"מסכת יבמות" על הסדר. שישה ילדים יושבים צפופים במכונית, ואבא מקפיד ללמוד את המשנה היומית. אחד מאתנו היה מקריא בקול, ואבא הסביר. התמונה הזו של "התחשבנות" הלכתית של "צרת היבמה" באמצע האוטוסטראדה העמוסה מכונות עשתה עלי רושם גדול.

הרב יעקב לנזר | למדתי אצלו ב"כולל" באילת. כאשר באנו לשאול אותו ב"לימוד" - היה נעמד, מקשיב בתשומת לב, ואז ענה בסבלנות. שיעוריו בהלכה היו בנויים ומוסברים בצורה פשוטה ויסודית. השתמש בדפי מקורות של הרב יעקב כץ ואף הוסיף עליהם.

הרב ליאור אנגלמן | הרב בראלי הצטרף ל"כולל הדיינות" בפסגות בגיל מבוגר יחסית. פער הגילים בינו ובין שאר אברכי ה"כולל" לא הפריע לו. הוא התייחס בכבוד לכולם.

פעם הזדמן לנו לראות פרסום של אחת הישיבות שקוראת להצטרף לשורותיה על מנת להיות "מגדלור של הדור", וזה ממש לא נראה לו. הוא הסביר שצריך להדגיש שצריך לבוא לישיבה כדי ללמוד תורה לשמה וכדי לשאוף לגדלות של תורה, ורק מתוך כך אולי יצמחו ויהיו "מגדלור של הדור".

הרב יורם קאפה | ב"כולל" בפסגות היה עבור האברכים הצעירים סמל להקפדה על זמנים. הוא שקד על תלמודו, וגם כאשר התווכחנו בלהט על משהו - המשיך בשלווה בלימודו.

הרב עדו יעקובי | זכיתי להיות חברותא שלו ב"כולל" בפסגות, והלימוד היה מסודר וממוקד. ניסיתי מדי פעם לשמוע ממנו הדרכות חינוכיות ולא נענית, אך כשהחליט כן להתייחס לנושא זה - סגר את הגמרא עד לסיום השיחה.

הרב אריאל בראלי | בתקופת מחלתו, אף כשנחלש, הקפיד ללמוד כל יום גמרא מסכת נדרים עם אחד מאנשי היישוב. כשהתקשה להתרכז בלימוד הצעתי לו לדלג על משהו או לעבור למסכתות קלות יותר, אך הוא סירב. "צריך לשמור על סדר הלימוד בקביעות".

הרב גדעון פרל | כאשר ביקרנו אותו פעמים אחדות בזמן חוליו ביקש לשמוע מאיתנו משהו הלכתי. "תגיד משהו" - אמר, ולא הניח.

הרב עזריאל אריאל | שלחתי אליו לבוררות דין ודברים בין אחד מתושבי "עטרת" ומזכירות היישוב. לאחר שפסק מה שפסק, הגיעו אליי בנפרד כל אחד משני הצדדים, וביקשו לברר אם אפשר לתת לו מתנת הוקרה על האופן שניהל את הבוררות ועל הפסיקה שפסק להם.

הרב יצחק קופמן | ביקשתי ממנו לחבר מספר פרקים לספר "הצבא כהלכה" שהוצאתי. כל מה שיצא מתחת ידי היה בנוי לתלפיות, מפורט ומדויק ללא צורך בהגהות.

אורי רחמני (חבר מהצבא) | השם מוטי מעלה אצלי מיידית, בלי לחשוב ולברור את המילים, את הפסוק "נקי כפיים ובר לבב". וזה לא מעכשיו. עוד בחייו חשבתי עליו כך - "נקי כפיים ובר לבב". זה מוטי בעיני.

לפני שנים אחדות אמרתי קדיש על אבא שלי צוק"ל, ופעם פגשתי את מוטי בתפילת מנחה בבית הכנסת שלי בגבעה הצרפתית. כמובן שנעמדתי לידו, שתידבק בי מעט מהענווה והצניעות שלו. מוטי

התפלל בשקט, בלי סידור, בלי להתנועע הרבה, בלי "שטיקים". ישותו משדרת ענווה ופשטות יפה ואמיתית. הוא היה "עמוק" בשמונה עשרה כשאני כבר סיימתי.

אני זוכר שאחרי התפילה "קיסרתי" למוטי שקשה לי, ואמרתי לו שאני ראוי להרבה יותר מכפי שאני מקבל היום. מוטי לא הבין על מה אני מדבר. הוא חשב שהוא לא ראוי. חשבתי לעצמי, אם מוטי לא ראוי - אז מי כן?! יראת השמים ואהבת השם שלו היו אהבה אמיתית, והגמול שלו היה הזכות לעבוד את השם וללמוד את תורתו. הוא לא ביקש כלום מעבר לזה, ולכן המושג "ראוי" לא דבק בו. בצניעות ובענווה המופלאים שלו הוא לא חשב שהוא ראוי לתמורה על עבודת השם שלו.

מוטי בעיני הוא ארץ ישראל היפה, הערכית, האיכותית והטובה, שלעתים נידמה שנשמטת לנו בין האצבעות. תלמיד חכם אמיתי, לוחם שריון, מיישב ארץ ישראל הלכה למעשה, מקים משפחה לתפארת עם ישראל.

בית דין לגיור

מולי יוסלזון | במערך הגיור ראינו ברב בראלי דמות אופטימאלית. תלמיד חכם המשדר נעימות עם יכולת הנהגה והכרעה, עם מוסר עבודה גבוה.

הרב אליהו מימון | הייתה תקופה שהורגש מתח בבית הדין לגיור בין שתי קבוצות דיינים שאחזו באסכולות שונות. אביכם היה מקובל על כולם, ואף עזר לי להבין את שתי התפיסות של הדיינים.

הרב אליעזר אלטשולר | שנים רבות ישבנו יחד ועיצבנו את הדרך המיוחדת של בית הדין בקרית גת. המסירות הייתה ללא גבולות, ודייונים התמשכו הרבה מעבר למחויב. נקודת המוצא שלו הייתה אמינות כלפי היושבים מולו. כשגילה חוסר אמינות, שמישהו מנסה לסובב בכחש, לא הבליו, וממש כעס.

היה לו כוח אבחנה והכרעה מיוחד, וידע להתרגש כשצריך. הוא השקיע הרבה זמן גם בדברים שלא היה חייב. הוא חיפש "משפחות מאמצות" לאחר הגיור, ניסה לעזור בשידוך למתגיירות, ושימש ככתובת להתייעצות למתגיירות גם זמן רב לאחר הגיור.

הרב יהודה עמיחי | לבקשתו, מפאת בריאותו שהתרופפה, החלפתי איתו וישבתי בהרכב שלו בקרית גת. נוכחתי לדעת שתפקידו בהרכב היה משמעותי ביותר.

הרב שלמה שושן | הכרתי את אביכם כאדם נעים, ולכן חששתי שבנושא הגיור יקרב את כולם, אולם הופתעתי לגלות את ההנהגה המיוחדת שלו בבית הדין. היה בו מאור פנים עם תקיפות ועמידה על פרטים, וכן היה עקבי בהנהגותיו. מאוד נהניתי לשבת איתו.

פעם תיארה אחת המתגיירות את החשש שלה מהמפגש עם בית

הדין - כאילו ישנם בחדר שלושה עורבים שחורים... האצילות של אביכם הפיגה את כל החששות.

אמא - אבא הקפיד להגיע לבית הדין לפחות רבע שעה לפני תחילת הדיון. הוא השתדל להכין את כל הניירת והתיקים לפני שהמועמדים לגיור מגיעים, כדי להתחיל את הדיון בשעה היעודה. במיוחד עשה השתדלות להגיע מוקדם יותר לבית הדין ב"מחנה שנלר", כי הבאים להתגייר חיוכו בחוץ וזה לא היה נוח, בחורף - קר, ובקיץ - חם, והיה חשוב לו לקצר את זמן ההמתנה שלהם.

כשחלה והוכרח להיעזר באחרים, נאלץ לעיתים להגיע יותר מאוחר מכפי שתכנן, והדבר גרם לו צער רב. מצבו הבריאותי לא תמיד אפשר לו לישון טוב בלילה, ומה שהטריד אותו היה החשש שמא יהיה עייף ולא יתרכז מספיק בעת הדיון בבית הדין.

אחד מהדיינים עשה מאמץ מיוחד להיכלל בהרכב בית הדין של אבא בקרית גת, אף שמבחינה טכנית היה נוח לו יותר להשתתף בהרכב אחר. כשאבא עבר לירושלים עקב מחלתו, אותו דיין "התלונן" - "עוד שעברתי אליך אתה עובר לירושלים..."

הרב רמי שר-שלום | לא היה נחשב לדיין מקל אלא באמצע. מחד התעניין בעולמו הרוחני של המתגייר, "היכן אלוקים נמצא?" ומאידך עמד על פרטים - תשלים - "לכה דודי לקראת..."

הרב גדעון פרל | המאמרים שלו בנושא הגיור באו כתגובה לעמדה שונה. הוא כתב ביסודיות והקיף את הנושא מכל צדדיו. כך גם השיעורים שהעביר בכינוסי הדיינים. שמתי לב שהוא חוזר ושואל את המתגיירים האם הם יודעים מהי קריאת שמע שעל המיטה? לא הבנתי מה מציא בשאלה זו. הוא הסביר שזה משקף את קבלת עול מלכות שמים של המתגייר - שהרי הוא לא יודע אם יקום, ואם זה מה שאומר לפני השינה - סימן שהאמונה חיה בקרבו.

הרב בניהו ברונר | שנים רבות פעלנו יחדיו בתחום הגיור. דמותו האצילית והנעימה המשולבת בתורה וחכמה, שגילמה עבורי את האידיאל של יראת שמיים הקודמת לחכמה, תישאר לעד חקוקה בזיכרוני ובזיכרונם של כל מי שזכה להיות במחיצתו.

הרב ש. יוסף ויצן | בקשתי ממנו פעמים אחדות להיות "חתן תורה" בשמחת תורה והוא סירב. לטעמו, "כיבוד" קבוע הניתן לרב אין להעבירו למישהו אחר, וכבודו של רב היישוב גובר על הכול. השנה שוב פנו אליו הגבאים בשליחותי, ושוב סירב, אולם לא היה נחוש כבעבר. הוא חשש שמא סירוב נשנה לבקשת הרב הוא עצמו פגיעה בכבוד הרב.

מדי ערב התקיימה בבית בראלי תפילת ערבית במניין, ובאחד הערבים נכח בין המתפללים גם הרב יעקב לבנון. אחרי התפילה ניגשנו לרב מוטי וחזרנו על הבקשה בעניין "חתן תורה". הוא פנה לרב לבנון, הסביר את נימוקיו לסירוב וביקש ממנו שיפסוק בעניין. הרב לבנון הכריע שעליו לקבל את הצעת הרב, כי רצונו של הרב זה כבודו. לשמע הפסיקה, אף שזה היה בניגוד לרצונו - קיבל עליו את הדין. בשמחת תורה, לקול שירה אדירה והתלהבות - נשאו והרימו אותו לבימה כשהוא ישוב על כיסא גלגלים. כל מי שנכח בבית הכנסת חש שמחה גדולה והתרגשות עצומה.

